

Jacek Goclon

Gabinet Jana Kucharzewskiego - pierwszy rząd Królestwa Polskiego 1917-1918 : ustrój, skład osobowy i działalność

Studia Prawnoustrojowe nr 22, 143-157

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Jacek Goclon

Uniwersytet Wrocławski

Gabinet Jana Kucharzewskiego – pierwszy rząd Królestwa Polskiego 1917–1918. Ustrój, skład osobowy i działalność

Odrodzenie polskiej państwowości kojarzone jest powszechnie z powrotem do Polski w dniu 10 listopada 1918 r. komendanta Józefa Piłsudskiego, przywódcy konspiracyjnej Polskiej Organizacji Wojskowej. Tymczasem zręby polskiej państwowości zaczęły powstawać dwa lata wcześniej. Punktem zwrotnym było ogłoszenie 5 listopada 1916 r. przez dwóch cesarzy: Niemiec i Austro-Węgier restauracji Królestwa Polskiego i powołanie trzyosobowej Rady Regencyjnej (pełniącej rolę regenta). Przyczyną tej pozornej „wielkoduszności” była słabnąca pozycja militarna państw centralnych (Niemiec, Austro-Węgier, Bułgarii i Turcji) oraz pogłębiający się brak rekrutów. Wówczas władze w Berlinie i Wiedniu zrozumiały, że do wygrania prowadzonej na dwa fronty wojny konieczne będzie przeprowadzenie nowego, przynajmniej milionowego zaciągu, co było możliwe głównie na ziemiach polskich odebranych Rosji w 1915 r. Oczywiście ceną za zrealizowanie tej koncepcji musiała być obietnica odzyskania niepodległości lub przynajmniej nadania szerokiej autonomii polskiemu społeczeństwu. Ośrodkiem decydującym był rząd w Berlinie, ponieważ Austro-Węgry po początkowo zwycięskiej ofensywie Aleksieja Brusilowa straciły możliwość utworzenia trialistycznej monarchii austriacko-węgiersko-polskiej. Po wielu naradach zwołano konferencję ministrów spraw zagranicznych obydwóch państw niemieckich, która odbyła się 11 i 12 sierpnia 1916 r. w Wiedniu, a jej ustalenia doprowadziły ostatecznie do proklamowania 5 listopada 1916 r. Królestwa Polskiego. Polscy działacze polityczni stojący po stronie państw centralnych mogli zatem przystąpić do organizowania zębów polskiej administracji, czego pierwszym przejawem było utworzenie w 1916 r. Tymczasowej Rady Stanu (dalej: TRS), a w roku następnym powołanie Rady Regencyjnej i pierwszego polskiego rządu z Janem Kucharzewskim na czele.

Zarówno postać pierwszego polskiego premiera, jak i gabinetu, którym kierował, dotychczas nie zostały opisane w żadnej monografii – istnieje za-

tem w historiografii poważna luka w tym zakresie. Publikacja niniejsza, oparta głównie na źródłach archiwalnych, znajdujących się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, opracowaniach, wspomnieniach pamiętnikarskich i relacjach prasowych¹, jest próbą chociaż częściowego jej wypełnienia.

Zakres kompetencji rządu

Aktem podstawowym, na którym opierały swoją działalność polskie gabinety, był dekret Rady Regencyjnej z 3 stycznia 1918 r. Ustalono w nim kompetencje Rady Ministrów, do których należały: ustalanie programu działania rządu i zasad ogólnej polityki rządowej, wysłuchiwanie sprawozdań szefów resortów z działalności ich ministerstw wraz z uzasadnieniem, rozstrzyganie sporów dotyczących kilku ministrów, rozpatrywanie spraw przekraczających kompetencje ministrów, a także podejmowanie uchwał w kwestii sposobu przejmowania administracji, organizacji i zakresu kompetencji wszystkich ministerstw. Ponadto zadaniem gabinetu było podejmowanie uchwał w sprawach projektów ustaw, dekretów i reskryptów, które na posiedzeniach przedkładał premier lub ministrowie (wymagały one jednak akceptacji Rady Regencyjnej). Szefowie resortów zostali zobowiązani do opracowania dla rządu projektów przejmowania administracji od władz okupacyjnych, zorganizowania aparatu administracyjnego dla swoich działów oraz opracowania projektów aktów prawnych i realizowania zadań administrowania w przekazanym zakresie uprawnień².

Pozycja Prezydenta Ministrów

Kompetencje szefa gabinetu zostały określone w patencie z 12 września 1917 r. i dekrete z 3 stycznia 1918 r., chociaż nie sprecyzowano w nich, jaki organ miał powoływać premiera. W aktach tych określono tylko, że akty Rady Regencyjnej wymagają jego kontrasygnaty. Formalnie żaden z wymienionych aktów nie uzależniał obsadzenia stanowiska szefa rządu od opinii władz okupacyjnych, ale w praktyce Rada Regencyjna musiała się liczyć ze zdaniem rządów państw centralnych. Uzgodnień (bez żadnej podstawy prawnej) dokonywano poprzez Generalnych Gubernatorów, do których Rada zwracała się formalnie jedynie z „oznajmieniem” mianowania konkretnej

¹ Jedynym opracowaniem i to o charakterze popularnonaukowym o gabinetach Królestwa Polskiego jest publikacja pod red. J. Farysia i J. Pajewskiego, *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, Szczecin – Poznań 1991.

² Ibidem, s. 27, 28; art. 9–11 i 14–19 dekretu z 3 stycznia 1918 r.

osoby, ale faktycznie z objęciem tego urzędu czekano do nadejścia pisma od rządów w Berlinie i Wiedniu, czy akceptują lub odrzucają daną kandydaturę³.

Dekret o tymczasowej organizacji władz określał premiera jako „naczelnika Rządu Państwa Polskiego” reprezentującego Radę Ministrów. Poza tym zakres jego obowiązków obejmował: kontrasygnaty wszystkich reskryptów i dekretów Rady Regencyjnej, ich ogłaszanie i kontrolę wykonywania, zwoływanie i przewodniczenie posiedzeniom gabinetu oraz kierowanie jego pracami, czuwanie nad wykonaniem uchwał rządu i działalnością ministrów, jak też sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad Departamentem Spraw Politycznych, Komisją Urzędniczą i Komisją Wojskową. Do obowiązków premiera należało także przedkładanie Radzie Regencyjnej kandydatur na stanowiska szefów resortów, składanie okresowych sprawozdań z działalności rządu i przechowywanie pieczęci koronnej. Dodatkowo premier został zobowiązany do opracowania projektu ustawy o Radzie Stanu. Podlegało mu również Biuro Prezydialne Rady Ministrów (to pod jego nadzorem wydawano gazetę rządową – „Monitor Polski”)⁴.

³ W tym ostatnim przypadku miało to miejsce przy odmowie zgody na objęcie stanowiska szefa pierwszego polskiego rządu przez hr. Adama Tarnowskiego – zob. Z. J. Winnicki, *Rada Regencyjna Królestwa Polskiego i jej organy (1917–1918)*, Wrocław 1991, s. 17–22, 72 i in.; K. Kumaniecki, *Polskie prawo polityczne (geneza i system)*, Warszawa 1922, s. 50, 122 i in.; Archiwum Akt Nowych, Gabinet Cywilny Rady Regencyjnej (dalej: AAN, GCRR) – Komisja Przejściowa Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego i jej Departamenty, sygn. 8 paginata (dalej: p.), 7–19, 32–35, 44, 62, 68–75, 106–108, 113, 122–123.

⁴ Biuro Prezydialne Rady Ministrów, które zajmowało się techniczną stroną działalności premiera, dzieliło się na: Dział Administracyjny (8 urzędników), Dział Prasowy (6 urzędników), Kancelarię Ministrów z Naczelnikiem – określanym często mianem Dyrektora (łącznie 3 urzędników) oraz Redakcję „Monitora Polskiego” (również 3 urzędników). Przez to biuro przechodziły sprawy kierowane do rządu, w nim też przygotowywano i opracowywano korespondencję szefa gabinetu oraz inne dokumenty przedkładane przez niego Radzie Ministrów i innym organom oraz instytucjom. Kierownik biura uczestniczył w niemal wszystkich posiedzeniach rządu, zapewniając tym samym ciągłość prac aż do gabinetu Jędrzeja Moraczewskiego włącznie. Biuro Prezydialne Rady Ministrów wywodziło się z Kancelarii Rady Ministrów powstałej z sekretariatu i kancelarii Komisji Przejściowej Tymczasowej Rady Stanu (dalej: TRS). Po raz pierwszy określenie „Szef Biura Prezydialnego” pojawiło się w szesnastym protokole posiedzenia rządu z 21 stycznia 1918 r. W charakterze technicznej obsługi poprzednio w posiedzeniach rządu uczestniczyli Dyrektor Kancelarii Rady Ministrów lub Sekretarz Prezydenta (albo obydwaj razem). Od 21 stycznia 1918 r. jest to już Szef Biura Prezydialnego, natomiast protokół prowadził dyrektor lub jeden z urzędników kancelarii. Całe Biuro Prezydialne zostało usankcjonowane dekretem Rady Regencyjnej z 30 stycznia 1918 r., a jego szefem został W. Wróblewski, posiadający aż ponad 20-letni staż w „pracy publicznej”. To W. Wróblewski współtworzył pojęcie i zakres władzy instytucji Naczelnika Państwa i wraz ze Stanisławem Thugutem przygotował „dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej”. Z. J. Winnicki, op. cit., s. 123 i in.; W. Suleja, *Próby budowania zrębów polskiej państwowości w okresie istnienia Tymczasowej Rady Stanu*, Wrocław 1981, s. 46 i in.; idem, *Tymczasowa Rada Stanu*, Warszawa 1998, s. 36 i in. Por.: Archiwum Akt Nowych, protokoły posiedzeń Rady Ministrów (dalej: AAN, PRM) – mf. 20047, t. 4, p. 197, t., 5, p. 324, 336–337, 347–349, 354–355, 361.

Pozycja Prezydenta Ministrów była dość szczególna, ponieważ z jednej strony wymieniany był jako organ samoistny, a z drugiej – jako szef gabinetu, chociaż stanowił jego składową (art. 1 Patentu i art. 6 i 7 dekretu)⁵.

Tryb funkcjonowania rządu

Zakres kompetencji Rady Ministrów określił wspomniany już dekret Rady Regencyjnej z 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim. Akt ten nie powoływał się na żadną podstawę prawną i został uchwalony wyłącznie przez samą Radę Regencyjną, jedynie z kontrasygnatą Prezydenta Ministrów – tym samym wykazywał cechy samoistnego aktu najwyższego organu władzy. Władzę wykonawczą podzielono na: Prezydenta Ministrów, Radę Ministrów i ministrów. Poza tym wyodrębniono organy powołane przy premierze: Komisję Wojskową, Komisję Urzędniczą Państwa Polskiego oraz Departament Spraw Politycznych.

W dekreście Rada Ministrów została określona jako „naczelnny organ zbiorowy stanowiący urząd państwa polskiego” składający się z Prezydenta Ministrów i wszystkich ministrów⁶. W wypadku gdyby jeden z ministrów nie mógł uczestniczyć w posiedzeniach gabinetu, miał go zastępować podsekretarz stanu, a jeśli takie stanowisko nie istniało, miał tę rolę pełnić wyznaczony naczelnik sekcji z głosem decydującym w sprawach resortu, który reprezentował. Szefowie resortów (lub ich zastępcy) posiadali prawo powoływania urzędników referujących konkretną sprawę. Premierowi i rządowi przysługiwało prawo wzywania na swoje posiedzenia osób z zewnątrz, jeżeli uznano to za niezbędne, w celu złożenia potrzebnych wyjaśnień; również szef rządu zwoływał posiedzenia Rady Ministrów z własnej inicjatywy lub minimum trzech członków gabinetu. Posiedzeniu Rady Ministrów przewodniczył premier lub jego ustalony zastępca. Ważność posiedzenia uprawomocniała tylko

⁵ Należy podkreślić, że żaden z premierów nie wykorzystywał swojej przewagi wobec rządu. Praktykowano bowiem daleko posuniętą kolegialność, z tym że faktyczna pozycja premiera ulegała wyraźnej zmianie w czasie przesileni gabinetowych wraz z nową sytuacją polityczną, ale wszystkich trzech premierów cechowała wysoka kultura polityczna i osobista (ibidem).

⁶ Rada Regencyjna mogła na wniosek premiera spośród ministrów wybrać wicepremiera, tj. „wiceprezydenta ministrów”, który w założeniu miał zastępować szefa gabinetu we wszystkich czynnościach w przypadku niemożności pełnienia przez niego funkcji, ale Rada nigdy nie skorzystała z tego uprawnienia, choć sama funkcja zastępcy była wykonywana – w rządzie J. Kucharzewskiego pełnił ją Józef Mikułowski-Pomorski i w całym okresie (23 posiedzenia) siedmiokrotnie zastępował szefa gabinetu (AAN GCRR – 106 p. 46). Projekt dekretu z 3 stycznia 1918 r. omawiano już na pierwszym posiedzeniu Rady Ministrów 11 grudnia 1917 r. (AAN PRM, t. 1, p. 1). Oparto się na projekcie Tymczasowej organizacji władz Królestwa Polskiego autorstwa Tymczasowej Rady Stanu. Dekret został ogłoszony w nr 1 „Dziennika Praw Królestwa Polskiego” z datą 1 lutego 1918 r. (data samego dekretu to 3 stycznia 1918 r.) oraz w „Monitorze Polskim” 1918, nr 2, poz. 2; Z. J. Winnicki, op. cit., s. 25, 26.

obecność większości ministrów. Wszystkie wnioski rozstrzygano „prostą” większością głosów, a w razie ich równości decydował głos przewodniczącego⁷.

Działalność gabinetu Jana Kucharzewskiego

W okresie Rady Regencyjnej funkcjonowało pięć gabinetów (dwa z nich to „prowizoria rządowe”). Należy przypomnieć, że zgodnie z przyjętą procedurą, powoływanie szefa rządu przez Radę stanowiło czynność niezależną od obsady stanowisk ministerialnych. Skład nowego gabinetu Rada Regencyjna zatwierdzała dopiero po mianowaniu premiera i na jego wniosek, co podkreślało jego niezależność od Rady Ministrów, której pracami kierował. Stąd kwestia obsady tego stanowiska była jedną z najważniejszych decyzji, które Rada Regencyjna podejmowała⁸. Ostatecznie po długich negocjacjach misję utworzenia rządu otrzymał Jan Kucharzewski, co zostało zaakceptowane przez władze niemieckie i austriackie. W dniu 26 listopada 1917 r. Rada Regencyjna powołała go na stanowisko Prezydenta Ministrów, powierzając jednocześnie ustalenie listy członków gabinetu do jej zatwierdzenia (co premier uczynił 7 grudnia 1917 r.)⁹.

⁷ Początkowo protokół posiedzeń rządu prowadzony był przez dyrektora Kancelarii Rady Ministrów lub wyznaczonego przez premiera urzędnika, ale po znacznym powiększeniu zakresu spraw rozstrzyganych przez rząd obowiązki te przejęło Biuro Prezydzialne Rady Ministrów, określane potocznie jako Prezydium Rady Ministrów (kancelaria weszła w skład tego biura), którym kierował Szef Biura Prezydzialnego, uczestnicząc w posiedzeniach rządu niezależnie od prowadzącego protokół dyrektora kancelarii (lub wyznaczonego urzędnika). Ibidem; por. J. Goclon, *Prezydium Rady Ministrów w latach 1918–1939. Struktura, zakres kompetencji i działalność projektodawcza (zarys problemu)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2012, z. 2 (64).

⁸ Kontrowersje związane z nominacją pierwszego premiera mogą być dowodem na znaczenie tej decyzji. Pierwszym Prezydentem Ministrów miał zostać Adam hr. Tarnowski (w okresie wojny ambasador Austro-Węgier w Bułgarii), którego kandydatura była popierana przez rząd austriacki i polityków z kręgu byłej Tymczasowej Rady Stanu. Jednak dla rządu niemieckiego austriacki dyplomata i polski arystokrata, zwolennik monarchii austro-węgiersko-polskiej był nie do przyjęcia. Niemcy nie chcieli zbyt silnej indywidualności na stanowisku szefa pierwszego polskiego rządu, pragnęli osoby bardziej dyspozycyjnej. Z. Winnicki, op. cit., s. 84–85; T. Schramm, *Gabinety Jana Kucharzewskiego, Jana Kantego Steczkowskiego i Józefa Świerzyńskiego*, [w:] *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej...*, s. 12; V. Horcicka, *Hrabia Adam Tarnowski z Tarnowa jako austro-węgierski ambasador w Stanach Zjednoczonych Ameryki (1917)*, „Dzieje Najnowsze” 2011, z. 3 (43), s. 43–60. Zob. L. Grosfeld, *Polityka państw centralnych wobec sprawy polskiej w I wojnie światowej*, Warszawa 1962; P. Hauser, *Niemcy wobec sprawy polskiej (październik 1918 – czerwiec 1919)*, Poznań 1984; J. Pajewski, *Polityka imperializmu niemieckiego w sprawie polskiej podczas I wojny światowej*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1956, z. 1.

⁹ Nowy premier, przedkładając Radzie Regencyjnej listę ministrów do akceptacji, jednocześnie poinformował o tym obydwóch Generalnych Gubernatorów. Jan Kucharzewski (ur. 1876) studiował prawo w Warszawie oraz socjologię i ekonomię polityczną w Berlinie. Od 1901 r. rozpoczął pracę w Prokuraturii Skarbu Królestwa Polskiego i kolejno: prowadził kancelarię adwokacką, wykładał prawo i ekonomię polityczną w różnych szkołach (jako samouk zajmował

Poza premierem w skład Rady Ministrów weszło ośmiu szefów resortów, którym nominacje przekazano 2 stycznia 1918 r., a od następnego dnia resorty uzyskały oficjalnie nazwę ministerstw. Skład gabinetu to: Premier – Jan Kucharzewski, Minister Spraw Wewnętrznych – Jan Stecki (ekonomista, członek Ligi Narodowej i Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego od 1893 r., poseł do rosyjskiej I i II Dumy Państwowej do 1917 r., działacz organizacji ziemiańskich), Minister Sprawiedliwości – Stanisław Bukowiecki (absolwent Uniwersytetu w Heidelbergu, doktor praw, adwokat, współzałożyciel Związku Młodzieży Polskiej „Zet”), Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego – Antoni Ponikowski (profesor miernictwa w Politechnice Warszawskiej, działacz Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego przed I wojną światową), Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych – Józef Mikułowski-Pomorski (profesor chemii rolnej, wicemarszałek TRS w latach 1916-1917, zastępca Prezydenta Ministrów od 27 grudnia 1917 r.), Minister Przemysłu i Handlu – Jan Zagleniczny (z wykształcenia chemik, poseł do rosyjskiej Dumy), Minister Skarbu – Jan Kanty Steczkowski (doktor praw, adwokat, prezes Centralnej Kasy Krajowej dla Spółek Rolniczych w 1915 r., dyrektor Banku Krajowego we Lwowie od 1913 do 1920 r.), Minister Opieki Społecznej i Ochrony Pracy – Stanisław Staniszewski (prawnik, członek TRS od 1917 r.), Minister Aprowizacji – Stefan Przanowski (przemysłowiec, inżynier mechanik, absolwent Politechniki w Karlsruhe, działacz Międzypartyjnego Koła Politycznego)¹⁰. Oceniając kwalifikacje członków rządu J. Kucharzewskiego, można stwierdzić, że stanowili znaczącą kadrę ze swoim doświadczeniem politycznym, zarówno zagranicznym, jak i krajowym, bowiem większość mi-

się również badaniami historycznymi). Na początku swojej działalności politycznej związał się z Narodową Demokracją, ale odszedł od tego ugrupowania w 1908 r. Wraz z wybuchem I wojny światowej osiedlił się w Szwajcarii i nie związał z żadną orientacją polityczną, prowadząc jednak znaczną akcję propagandową na rzecz odzyskania niepodległości przez Polskę. Ogłoszenie aktu 5 listopada uznał za tak ważne wydarzenie, że wrócił do kraju i rozpoczął działalność w odradzającej się polskiej administracji państwowej. Początkowo pełnił funkcję szefa szkolnictwa wyższego Departamentu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego TRS, zaś po utworzeniu Rady Regencyjnej objął szefostwo jej gabinetu cywilnego jako jej radca prawny. Zob. T. Schramm, op. cit., s. 12, 13; W. Pobóg Malinowski, *Najnowsza historia polityczna Polski*, t. 2: 1914–1939, przyg. B. Miedziński, Londyn 1963; por. A. Garlicki, *Pierwsze lata Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Dzieje Narodu i Państwa*, t. 3, Warszawa 1989; K. Kozłowski (red.), *Drugi do niepodległości*, Kraków 1978; Z. Winnicki, op. cit., s. 84–85.

¹⁰ Na stanowiskach dyrektorów Departamentu Spraw Politycznych oraz Komisji Wojskowej nie zaszły zmiany, ponieważ rząd J. Kucharzewskiego przejął te organy wraz z ich kierownictwem. Na stanowisku dyrektora Departamentu Spraw Politycznych (określanego też Departamentem Stanu, który miał zorganizować Ministerstwo Spraw Zagranicznych) pozostał Wojciech hr. Rostworowski (prawnik, ziemianin, przed I wojną światową związany z endecją, członek TRS), a dyrektorem Komisji Wojskowej nadal był Ludwik Górski (chemik po studiach w Berlinie, członek TRS). Departamenty te funkcjonowały przy premierze, tak jak Komisja Urzędnicza Państwa Polskiego. T. Schramm, op. cit., s. 13; M. Seyda, *Polska na przełomie dziejów. Fakty i dokumenty*, Poznań 1927, s. 65 i in.; M. Baumgart (red.), *Ministrowie Polski Niepodległej 1918–1939*, Szczecin 2001, s. 258, 316, 327, 392; AAN GCRR – 5 p. 93, 94, 282.

nistrów nowo powołanego gabinetu wywodziła się z kręgu działaczy i urzędników byłej TRS i Komisji Przejściowej TRS.

Po powołaniu gabinetu J. Kucharzewskiego powstał pewien dualizm władzy wykonawczej, ponieważ nadal istniała Komisja Przejściowa TRS. Dopiero 9 stycznia 1918 r. J. Mikułowski-Pomorski jako wiceprezydent ministrów przesłał do zatwierdzenia Radzie Regencyjnej uchwałę Komisji Przejściowej TRS z 13 grudnia 1917 r. w sprawie przekazania funkcji poszczególnych departamentów Komisji odpowiednim resortom nowego gabinetu¹¹.

Na pierwszym posiedzeniu Rady Ministrów 11 grudnia 1917 r. Jan Kucharzewski dał wyraz swemu przekonaniu, że „zebranych łączy wspólny cel, jakim jest budowanie Państwa Polskiego”. Za podstawę dalszych prac rządu uznano wówczas przejęcie poszczególnych działów administracji państwa, tworzenie wojska polskiego oraz wspomoczenie ludności poprzez poprawę aprowizacji¹².

Realizacja pierwszej tezy okazała się możliwa dopiero po serii klęsk militarnych państw centralnych na skutek wewnętrznego politycznego rozprężenia w ich krajach. Druga sprawa spotkała się z dużym oporem zarówno ze strony władz okupacyjnych, jak i... polskiego społeczeństwa. Natomiast rozwiązanie trzeciej kwestii w obliczu wyjątkowo nieugiętej postawy okupantów, traktujących Królestwo Polskie jak podbity kraj, było praktycznie niemożliwe do samodzielnego zrealizowania przez polskie czynniki polityczne. Wszystko to spowodowało złożenie dymisji przez dwóch ministrów i to już na drugim posiedzeniu gabinetu; uczynili to szef wymiaru sprawiedliwości S. Bukowiecki i minister aprowizacji S. Przanowski¹³.

¹¹ W piśmie tym Komisja powiadomiła o przekazaniu swoich departamentów wraz z personelem i „wszystkimi sprawami” odpowiednim ministrom i Radzie Ministrów oraz postanowienie o zorganizowaniu wspólnej konferencji ministrów z dyrektorami departamentów i zawieszeniu działalności Komisji Przejściowej. Rada Regencyjna uznała uchwałę Komisji i poszczególni ministrowie przejęli jej cały aparat administracyjny, który ta z kolei wcześniej przejęła po TRS lub zorganizowała częściowo samodzielnie. Ibidem.

¹² Po burzliwej dyskusji w ocenie postępowania władz okupacyjnych, które „uznano za bezprawne i nader szkodzące autorytetowi Rządu Królestwa Polskiego, postanowiono ażeby prezydent Ministrów i Minister Sprawiedliwości udali się w tej sprawie do Generał Gubernatora” (stenogram posiedzenia sporządzony pismem ręcznym). Na tym samym posiedzeniu, „przyjęto do wiadomości, że Minister Sprawiedliwości przygotował projekt Dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim oraz wniosek w sprawie przysięgi urzędników państwowych”; jednocześnie Minister Rolnictwa „podniósł konieczność wyjaśnienia na najbliższym posiedzeniu Rządu stosunku Rady Ministrów do Komisji Przejściowej TRS oraz zwrócił uwagę pp. Ministrów na działania Komisji Urzędniczej, która miałaby wynajdywać odpowiednich kandydatów na urzędników”, tolerowała „szkodliwy sposób obsadzania stanowisk urzędniczych przez protekcję”. Omawiano jeszcze sprawę warunków internowania polskich legionistów w obozie w Szczypiornie oraz sprawę „zajść, jakie miały miejsce w Polskim Korpusie Posiłkowym w Przemysłu i demonstracji, w której „według sporządzonych przez władze niemieckie protokołów, młodzież polska pierwsza zaatakowała policję i wojskowych niemieckich”. AAN, mf. 20045, p. 1–2.

¹³ Ogromne trudności z aprowizacją ludności spowodowały, że rząd podjął decyzję o zastąpieniu Ministerstwa Aproprowizacji organem niższej rangi – Urzędem Aproprowizacyjnym. AAN GCRR, RM 5, p. 5.

Należy podkreślić, że tryb pracy Rady Ministrów nie został sprecyzowany ani w Patencie z 12 grudnia 1917 r., ani w dekreście z 3 stycznia 1918 r. W obydwóch aktach nie ustalono również zasad odpowiedzialności gabinetu i problem ten musiał zostać rozwiązany drogą praktyki w okresie funkcjonowania rządu J. Kucharzewskiego. Namiastką odpowiedzialności politycznej był wymóg kontrasygnaty aktów prawnych Rady Regencyjnej przez Prezydenta Ministrów.

W dobie działalności tego rządu przyjęto stałą zasadę, że ustąpienie jednego z członków gabinetu pociąga za sobą dymisję całej Rady Ministrów (o co wnioskował sam premier). Za najodpowiedniejszą formę prezentowania wspólnego stanowiska rządu uznano uchwały Rady Ministrów – z tym, że akty te miały tylko charakter wewnętrznych ustaleń o formule nienormatywnej i odbiegały od dzisiejszego znaczenia tego pojęcia. Poza tym ustalono, że porządek obrad ma przygotowywać dyrektor Kancelarii Rady Ministrów pod sankcją Prezydenta Ministrów (w późniejszym okresie stało się to obowiązkiem szefa Biura Prezydialnego). Wszyscy członkowie gabinetu otrzymywali pismo zawierające treść porządku obrad przygotowywanego posiedzenia oraz kopie zgłoszonych wniosków, na których odnotowywano uchwały rządu w sprawach wcześniej zgłoszonych przez ministrów lub premiera. Rząd zezwolił, aby ministrowie i wyżsi urzędnicy mogli być członkami partii politycznych, a nawet posiadać udziały w przedsiębiorstwach. Zastrzeżono jednak, że udziały w jednostkach gospodarczych są dopuszczalne tylko wówczas, gdy osoby zainteresowane nie będą otrzymywały innych dochodów poza wynikającymi ze współwłasności. W przypadku członkostwa w organizacjach politycznych zainteresowani zostali zobowiązani do zaprzestania czynnej działalności politycznej. Ponadto członkowie gabinetu nie mogli należeć do stowarzyszeń i korporacji gospodarczych, co mogłoby zostać odczytane jako określenie przyszłego kierunku działalności danego ministra.

Każde ministerstwo zobligowano do ścisłego ustalenia własnej struktury z podziałem na sekcje, które dzielić się miały na wydziały, a te na referaty¹⁴. Wszyscy wiceministrowie mieli używać tytułu podsekretarza stanu i kierować jedną z sekcji lub całym departamentem. Także poszczególni ministrowie mogli kierować bezpośrednio departamentem lub sekcją. W pozostałych przypadkach sekcją kierował szef sekcji, wydziałem – naczelnik wydziału, referatem natomiast – referent. Rząd uznał za celowe powoływanie przy poszczególnych resortach „rad ministerialnych” w charakterze ciał doradczo-opiniodawczych w celu poprawienia współpracy organów państwowych z organizacjami gospodarczymi, zawodowymi i naukowymi (co było kontynuacją

¹⁴ Wyjątek stanowiły ministerstwa: Przemysłu i Handlu, Opieki Społecznej i Ochrony Pracy oraz Rolnictwa i Dóbr Koronnych, którym polecono przeprowadzenie podziału najpierw na dwa departamenty, a następnie na sekcje, wydziały i referaty. Posiedzenie Rady Ministrów z 9 stycznia 1918 r. – *ibidem*.

rozwiązań ustrojowych wprowadzonych przez Tymczasową Radę Stanu). Wprowadził również zasadę odpowiedzialności w wewnętrznym urzędowaniu ministerstw, co miało przyspieszać bieg spraw. Proces technicznego tworzenia rad pozostawiono początkowo formalnie poszczególnym ministrom (faktycznie ministerstwom), ale w późniejszym okresie włączono do tego cały rząd i Radę Regencyjną z zamiarem podniesienia rangi tych rad, które miały składać się zarówno z wysoce wykwalifikowanych urzędników, jak i znanych przedstawicieli zorganizowanych kręgów zawodowych. Na podstawie uchwały rządu (na wniosek zainteresowanego ministra) statuty rad nadawała restryktem Rada Regencyjna¹⁵.

Na kolejnych grudniowych posiedzeniach Rady Ministrów (w dniach 11, 12, 14, 16, 17, 21, 29 i 31 grudnia) omawiano sprawy aprowizacji, walki z lichwą, problemy organizacji polskich sił zbrojnych oraz ustalano harmonogram prac związanych z opracowaniem Projektu organizacji państwowych władz, w tym przyszej Rady Stanu, która miała być namiastką parlamentu. Postanowiono, że wszyscy legionieści internowani w obozie w Szczypiornie, „którzy się zgłoszą, do wojska zostaną przyjęci” i nastąpi „przetransportowanie internowanych do Łomży” (przedmiotem obrad były także niepokoje w Warszawie wywołane demonstracjami młodzieży w dniu 9 grudnia 1918 r.). Omawiano projekt Dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim (za co miał odpowiadać minister sprawiedliwości), a także wniosek w sprawie przysięgi urzędników państwowych, starano się określić relację rządu wobec Komisji Przejściowej oraz stosunek Rady Ministrów do cenzury niemieckiej, przy czym uznano, że komunikaty i odezwy Rządu Polskiego w żadnym razie nie powinny podlegać cenzurze, postanowiono zatem wydawać gazetę rządową nie podlegającą cenzurze. Podjęto uchwałę, „że wszelkie wnioski skierowane z zewnątrz pod adresem Komisji Przejściowej mają być referowane na Radzie Ministrów, która w każdym poszczególnym wypadku poweźmie odpowiednią uchwałę”, a „dalsze posiedzenia Komisji Przejściowej, z wyjątkiem posiedzeń odbywanych w celu likwidacji dotychczasowej działalności Komisji, mogą się odbywać wyłącznie za każdorazową zgodą Rady Ministrów”. W obliczu bardzo trudnej sytuacji zaopatrzenia ludności w mąkę zredagowano Memoriał Rady Ministrów Królestwa Polskiego w kwestii konfliktu z cesarsko-niemieckimi władzami okupacyjnymi na tle procesów karnych o lichwie żywnością, w którym rząd zdobył się na ostrą krytykę władz okupacyjnych, że tak reglamentowany towar, który mógł „być sprzedawany tylko urzędowi zwanemu Krajowym Wydziałem Zbożowym, co zapewniłoby zaopatrzenie zarówno armii okupacyj-

¹⁵ AAN GCRR – 180, p. 18–21. Obok istniejących od czasu TRS Rady Aptekarskiej i Rady Lekarskiej (utrzymanych przez rząd), utworzono jeszcze w okresie późniejszym: Radę Sztuk Pięknych i Radę Oświecenia Publicznego oraz Państwową Radę Rolniczą przy Ministrze Rolnictwa i Dóbr Koronnych. „Monitor Polski” 1918, nr 105, 152 i 154.

nej, jak i ludności cywilnej, znalazł się na wolnym rynku, ale po bardzo wysokich cenach, wobec tego ludzie bogaci mogą być dostatecznie w chleb zaopatrzeni, gdy jednocześnie masy mrą z głodu”. Na grudniowych posiedzeniach gabinetu omawiano również takie sprawy, jak: projekt wojskowy, powrót wychodźców z Rosji w razie zawarcia pokoju, sprawa delegatów rządowych do Komisji werbunkowych, wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych w kwestii wstrzymania wyborów do gmin żydowskich, odezwa Komisarza Rządowego w sprawie przejścia przez polski rząd obowiązku wypłacania zasiłków dla rodzin internowanych legionistów, wniosek Ministra Sprawiedliwości o trybie dokonywania nominacji urzędniczych¹⁶.

W trakcie styczniowych posiedzeń (w dniach 5, 7, 9, 10, 15, 21, 25, 28 i 31 stycznia) ze spraw ważniejszych omawiano: projekt organizacji wojska polskiego, regulamin organizacji i działalności Ministerstwa Sprawiedliwości, wniosek w sprawie kredytów na pomoc dla ludności, projekt Organizacji Korespondentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, projekt tymczasowego podziału okręgów korespondencyjnych¹⁷.

Na lutowych posiedzeniach (w dniach 1, 4, 8, 11, 28, a temu ostatniemu przewodniczył już A. Ponikowski po dymisji gabinetu J. Kucharzewskiego) toczyły się burzliwe dyskusje nad rokowaniami i ustaleniami traktatu zawartego z pominięciem władz polskich przez rządy państw niemieckich z Centralną Radą Ukraińską, na mocy którego od Królestwa Polskiego miano oderwać ziemię chełmską na rzecz przyszłej niepodległej Ukrainy. Poza tym omawiano projekt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wykonywaniu władzy przez Najdostojniejszą Radę Regencyjną, Dekret Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w przedmiocie autentycznego tekstu kodeksu karnego i ustawy postępowania karnego, tudzież niektórych zmian w tychże ustawach¹⁸.

Marcowymi posiedzeniami (w dniach 1, 5, 6, 8, 12, 15, 18, 19, 22, 26 i 28 marca) kierował profesor Antoni Ponikowski, przewodniczący Rady Zarządzających Ministerstwami (ponieważ było to już tylko prowizorium rządowe). Rozpatrywano wówczas sprawy reemigracji uchodźców polskich z Rosji i organizacji Urzędu Reemigracyjnego, odezwę Prezydium Zjazdów Sejmikowych w Lublinie, kwestię aprowizacji, jak również projekty ustaw: o tymczasowym Urzędzie Patentowym, o patentach na wynalazki, o ochronie rysunków fabrycznych i modeli, o ochronie znaków towarowych. Przedyskutowano

¹⁶ Poza tym upoważniono poszczególnych ministrów do natychmiastowego przejścia od Komisji Przejściowej TRS odpowiednich departamentów. „O przejściu każdego departamentu – czytamy w stenogramie posiedzeń – winien być sporządzony raport ich przejścia”. Na posiedzeniach gabinetu zdarzały się też odczytywania pism „Najdostojniejszej Rady Regencyjnej” takiej rangi, jak pismo „zawiadamiające o oddaniu do dyspozycji Rządu w teatrze Rozmaitości łoża parterowej b. TRS”. AAN, PRM, mf. 20045, p. 1, 2, 3, 7, 19, 36, 52, 82.

¹⁷ Ibidem, p. 106, 118, 125, 140, 143, 156, 197, 220, 222, 234, 235, 267, 268, 271.

¹⁸ Ibidem, p. 285, 292, 297, 312, 320, 321, 336, 337.

też natychmiastową demobilizację po zawarciu traktatu pokojowego między mocarstwami centralnymi a Rosją, przekazanie władzom polskim komasacji gruntów, omawiano też Projekt ustawy o Urzędach Pojedynczych oraz działalność Centralnego Komitetu Obywatelskiego i Polskiego Towarzystwa Pomocy Ofiarom Wojny¹⁹.

Ostatniemu posiedzeniu 4 kwietnia przewodniczył A. Ponikowski. Rozpatrywano wówczas petycję Komisji Centralnej Związków Zawodowych oraz polecono Komisji Urzędniczej sporządzenie definitywnego projektu pragmatyki służbowej dla wszystkich kategorii pracowników państwowych²⁰.

Znaczącą rolę w działalności pierwszego polskiego rządu odegrała Komisja Przejściowa TRS, ponieważ gabinet J. Kucharzewskiego kontynuował wiele spraw rozpoczętych przez tę Komisję, która wypełniła również lukę, jaka powstała w okresie pomiędzy powołaniem Rady Regencyjnej a utworzeniem pierwszego gabinetu. Komisja prowadziła wszystkie bieżące sprawy wymagające szybkiego załatwienia przez polskie organy, których Rada nie mogła rozpatrzyć, jako że nie posiadała swoich organów wykonawczych.

W okresie funkcjonowania pierwszego gabinetu (od 11 grudnia 1917 do 21 lutego 1918 r.) odbyłyby się 24 posiedzenia rządu. Przejął wszystkie bieżące sprawy prowadzone przez Komisję Przejściową, a następnie – po zorganizowaniu poszczególnych ministerstw – rozpoczął negocjacje z Niemcami co do terminu przejęcia spraw mających odtąd podlegać polskim czynnikom politycznym. W dniu 12 lutego 1918 r. premier zgłosił dymisję całego rządu w związku z sytuacją, jaka wynikła z pokojowych rokowań przedstawicieli władz niemieckich z bolszewicką Rosją – kosztem Polski.

Cele, jakie przyświecały pierwszemu polskiemu gabinetowi, minister spraw wewnętrznych Jan Stecki zawarł w liście do premiera: „Gabinet nie stawia wielkiego programu politycznego, nie wytycza dróg rozwiązania sprawy polskiej w całości ani ostatecznie, nawet nie nawiązuje prowadzących do tego rokowań, jeno powstaje pod hasłem i w celu energicznego, szybkiego, mocnego, wszechstronnego rozbudowania państwowości polskiej, a więc zorganizowania władz państwowych i urzędów przede wszystkim w zakresie administracyjnym i skarbowym, do czego przyłącza się jako rzecz konieczna i warunek istotny tworzenie wojska polskiego. Jestem bezwzględnie zdania, że zarówno sytuacja polityczna, międzynarodowa, jak i stosunki wewnętrzne, układ życia oraz stan opinii publicznej taki właśnie charakter narzucają mającemu powstać rządowi i takiego pojmowania rzeczy przez nas oczekują”²¹.

Program ten Polacy mogli zrealizować zasadniczo w dwóch dziedzinach – sądownictwa i szkolnictwa, które od 1 września 1917 r. przeszły w ręce

¹⁹ Ibidem, p. 343, 344, 362, 364, 366, 368, 408, 409, 415, 416, 444, 445, 446, 452, 453, 480, 483, 523, 531.

²⁰ Ibidem, p. 542.

²¹ Cyt. za: J. Pajewski, *Odbudowa państwa polskiego 1914–1918*, Warszawa 1978, s. 213.

polskich czynników politycznych. Istotne było też przejęcie zwierzchnictwa nad administracją, skarbowością, policją i odradzającym się wojskiem polskim, ale w ówczesnej sytuacji wojennej i przy tak przytłaczającej zależności od niemieckich władz okupacyjnych nie było to w pełni możliwe. Ale nawet w takich warunkach stworzono możliwość kształcenia kadr dla potrzeb struktur administracyjnych przyszłego państwa polskiego.

Dziedzina najtrudniejszą okazało się organizowanie wojska polskiego. Wywołujący tyle emocji w polskim społeczeństwie „kryzys przysięgowy”, tj. odmowa złożenia przysięgi wojskowej latem 1917 r., ostatecznie przyniósł jedynie likwidację Legionów Polskich z jednoczesnym zredukowaniem kontyngentu Polskiej Siły Zbrojnej (znanej pod nazwą „Polnische Wehrmacht”) do stanu zaledwie kilkutyśięcznego. Wobec tego polski premier po objęciu swojego urzędu zaproponował niemieckim władzom okupacyjnym przeprowadzenie regularnego poboru rekrutów do polskiej armii, która docelowo miała liczyć 150 tys. żołnierzy, co niewątpliwie wzmocniłoby władze w Warszawie. Formalnie sprawę utworzenia polskiego wojska szef gabinetu uzasadniał wobec przedstawicieli władz w Berlinie i Wiedniu potrzebą obrony ziem polskich przed „bolszewicką zarazą”. Co ciekawe, zamierzenia te spotkały się z tak dużą niechęcią ze strony wielu różnych odłamów politycznych, że nawet nie rozpoczęto ich realizacji i tym samym Komisja Wojskowa uzyskała stosunkowo najmniejsze ze wszystkich resortów możliwości rozwinięcia swoich działań²².

Resort spraw zagranicznych również nie otrzymał zbyt dużych szans na prowadzenie samodzielnej działalności, co najbardziej unaocznili następstwa „pokoju brzeskiego”, tak złowrogie dla państwa polskiego. Dnia 12 grudnia 1917 r. w Brześciu nad Bugiem rozpoczęto rokowania pokojowe pomiędzy czwórprzymierzem (łąającym Niemcy, Austro-Węgry, Bułgarię i Turcję) a bolszewicką Rosją. Królestwo Polskie nie było formalnie stroną wojującą, lecz polski rząd od początku zabiegał o możliwość wysłania do Brześcia swojego przedstawiciela. Jednak formalne wizyty składane przez polskiego premiera i regentów Królestwa w niemieckich stolicach (Berlinie i Wiedniu) nie przyniosły niczego dla kraju. Szczególnie Niemcy pozostały nieugięte i skrajnie zdeterminowane do zapłacenia polską kartą każdej ceny za separatystyczny pokój z rządem Włodzimierza Lenina. Polscy politycy doskonale to rozumieli i przeczuwając zły obrót rokowań dla sprawy polskiej, Rada Ministrów wydała znamienne oświadczenie: „naród polski nie będzie czuł się związany żadnymi umowami zawartymi bez jego współudziału”.

W styczniu 1918 r. rozpoczęła się kolejna runda rokowań po dołączeniu przedstawicieli Centralnej Rady Ukraińskiej, która w dniu 20 listopada 1917

²² S. Dąbrowski, *Walka o rekruta polskiego pod okupacją*, Warszawa 1922, s. 18 i in.; S. Kutrzeba, *Polska Odrodzona 1917–1928*, Kraków 1928, s. 27 i in. Por.: J. Pajewski, *Odbudowa państwa...*, s. 215 i in.

r. proklamowała niepodległość Ukrainy i zmagła się z bolszewickimi wojskami proklamowanej w tym samym mniej więcej czasie Ukrainy „radzieckiej” (utworzonej faktycznie przez nowych władców Kremla). W dniu 9 lutego 1918 r. przedstawiciele Centralnej Rady Ukraińskiej podpisali separatystyczny pokój z czwórprzymierzem, na mocy którego ziemia chełmska (m.in. z Chełmem, Zamościem i innymi miejscowościami) miała zostać oderwana od Królestwa Polskiego. Wydarzenie to wywołało powszechne protesty w całym Królestwie i autorytet Rady Regencyjnej oraz rządu J. Kucharzewskiego doznał kolejnego osłabienia. W tej sytuacji 12 lutego 1918 r. premier zgłosił dymisję gabinetu, uzasadniając ją w piśmie do Rady Regencyjnej, iż „ustąpienie rządu polskiego stanowi protest przeciw pogwałceniu praw narodu polskiego przez traktat brzesko-litewski, w szczególności protest przeciwko upokorzeniu zadanemu rządowi polskiemu, który został pozbawiony możliwości wzięcia w obronę interesów Polski przy zawieraniu traktatu”²³. Ustąpienie rozważała również Rada Regencyjna, ale wydała jedynie odezwę „stwierdzając raz jeszcze pogwałcenie ducha i wewnętrznej treści wydanych aktów monarszych” oraz dodając, że „będziemy mogli czerpać prawo sprawowania władzy państwowej, opierając się na woli narodu, wierząc, że naród pragnie posiadać symbol swej niepodległości i około tego symbolu stać zamierza”, jednocześnie zapowiadając, iż „zachowamy w obecnej dobie, co nabyte: strzec będziemy naszych sądów, wydających wyroki w imię Korony Polskiej, naszych szkół, odradzających się w duchu polskim”, co pokazywało, jakie znaczenie miały dla Rady Regencyjnej dotychczasowe jej prerogatywy²⁴.

W podsumowaniu należy podkreślić, iż to rząd J. Kucharzewskiego rozpoczął proces organizowania ministerstw w bardzo trudnych warunkach nie tylko z powodu zmieniającej się szybko sytuacji politycznej na ziemiach polskich, ale również niezupełnie określonych kompetencji rządu, dlatego tak ważne było wypracowanie określonego regulaminu pracy poszczególnych resortów, ściśle określenie kierunków ich działań i całego gabinetu oraz ustalenie trybu sprawnego funkcjonowania Rady Ministrów w sytuacji podziału Królestwa na dwie strefy okupacyjne. Duże znaczenie miało także zdobycie zaufania polskiego społeczeństwa, tak bardzo rozczarowanego działalnością Tymczasowej Rady Stanu i jej niepowodzeniami. Jednakże nowemu rządowi nie służyły rozbieżności polityczne między ministrami i ostre spory na tym tle. Największe osiągnięcia gabinet J. Kucharzewskiego uzyskał na polu sądownictwa i oświaty, które od 1 września 1917 r. zostały przekazane wyłącznie w ręce Polaków. Na uznanie zasługuje również realizowanie procesu odpowiedniego przygotowania urzędników w tak trudnej ówczesnej sytuacji wojennej i przy tak dużej zależności od niemieckich władz okupacyjnych. Ale

²³ Cyt. za: T. Schramm, op. cit., s. 15.

²⁴ Ibidem.

bodaj największą zasługą było zdobycie praktycznego doświadczenia w kierowaniu Radą Ministrów, z którego korzystały następne gabinety oraz przygotowanie wielu projektów unormowań prawnoustrojowych. Niemale znaczenie miała także zgodność kierunku pracy gabinetu J. Kucharzewskiego z oczekiwaniami Rady Regencyjnej, przy czym Rada Ministrów zdobyła znaczną samodzielność w zakresie kompetencji ustawowych.

Należy pamiętać, że możliwości działania pierwszego polskiego gabinetu były znacznie ograniczone, ale mimo to stworzył on fundamenty polskich instytucji państwowych i rozpoczął proces kształcenia pierwszych kadr administracji centralnej dla przyszłego niezależnego państwa polskiego.

Summary

Government of Jan Kucharzewski – first Government of Polish Kingdom 1917–1918. Construction, main persons and activity

Key words: government, Prime Minister, Polish Kingdom.

The legal renaissance of Polish state in XX century had been started – against the popular opinion – not in 19918, but at 5th of November 1916 as a proclamation of renaissance of Poland – by German and Austrian King – and it concerns the former territory of past Polish Kingdom, acquired from Russia, after retreat of Russian Army in 1915. But very fast as well German and Austrian governments has been realized, that for the final victory of the War is increasing of number of soldiers at least for 1 000 000 soldiers, what wanted to fulfil by Polish nations candidates. To achieve this target, necessary was to convince the Polish people to cooperation, giving them an illusory of own state. In such situation, the government in Berlin and Vienna has decided to announce separately the renewal of Polish Kingdom and come into being at 1917 three persons Regency Council (council to play role of the kingdom's regent), what in the final has brought the establishing of first Polish Government. The scope of power of Prime Minister and Ministry Council was described in Caesars patent from 12.09.1917 and edict of regency Council from 3.01.1918. On the position of first Ministry's President the regency Council has establish (26.11.1917) Mr Jan Kucharzewski, with the duty of presentation of list of members of new cabinet. The positions of chief eight of the Ministry have been acquired by educated and political experienced persons. During the activity of I-st Government (from 11.12.1917 until 21.02.1918) was 24 of Government sessions, up to 12.02.1918, was dismissed, as a result of peace negotiations of represent ants German Government with

Russia – against Poland. The best achievements I Government has done in judicature and education, when both of these sectors was done under the management, only Polish nations managers. The most important matter for this Government was to acquisition of full power over the state administration, state police, treasury and army, but in existing political situation – when dependency from German supervisors was very high – this targets was not possible. But in such heavy conditions, the education of future independent Polish government personnel, was continued.